

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
(1–2 семестри)

*(для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 023 – Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації до виконання практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво» (1–2 семестри) (для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : О. В. Підлісна, М. В. Милославська, О. Ч. Чирва, Л. К. Сторожук. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 34 с.

Укладачі: канд. мист. О. В. Підлісна, викл. М. В. Милославська
канд. мист. О. Ч. Чирва, Засл. діяч мист. Л. К. Сторожук

Рецензент

О. Ю. Оленіна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри дизайну та образотворчого мистецтва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою дизайну та образотворчого мистецтва,
протокол № 2 від 31.08.2020.*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальні положення.....	5
Загальна структура практичного курсу та самостійних робіт.....	5
Практичні завдання.....	8
Список рекомендованих джерел.....	33

ВСТУП

Дані методичні рекомендації розроблено для проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, відповідно до робочої програми дисципліни.

Курс дисципліни, наведений у наданих рекомендаціях, розрахований на 1-й курс навчання і складається з двох модулів. У першому модулі розглядаються засоби, у другому вивчаються прийоми трьох напрямів образотворчого мистецтва: вільної графіки, сакрального мистецтва та сценографії. Кожен модуль містить три змістовних модулі, відповідно до згаданих напрямів.

Головна мета дисципліни – ознайомлення студентів – майбутніх художників із основними поняттями та різними засобами виразності таких видів образотворчого мистецтва, як «вільна графіка», «сакральне мистецтво» та «сценографія», а також надбання студентами практичних навичок роботи з використанням цих засобів. Послідовне формування творчого підходу до проектної та художньо-мистецької діяльності на основі вивчення та засвоєння основних законів та методів формоутворення обраних видів образотворчого мистецтва.

На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються Мистецтво у просторі сучасного міста; Історія та методологія художньої культури; Історія світової художньої культури; Проектно-графічне моделювання; Рисунок та пластична анатомія; Музейна практика; Біонічна та проектна навчальна практика.

Відповідно до вимог кваліфікаційного рівня студент-художник після вивчення дисципліни повинен уміти:

- застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу; виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях;

- знати історичний досвід світових мистецьких практик. вміти зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство;

- відображати морфологічні, стильові та колірно-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній

діяльності за фахом; демонструвати розвинуту творчу уяву, вміти генерувати нові ідеї (креативність);

– аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу;

– уміти працювати автономно та мати навички міжособистісної взаємодії; Застосовувати різноманітні мистецькі техніки. Використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову, інтегрувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дійсні методичні вказівки з дисципліни «Образотворче мистецтво» містять порядок виконання практичних занять студентами першого курсу спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Практичні заняття в обсязі (45 + 45) аудиторних годин виконують під наглядом керівника. Самостійні години (75 + 75) поєднують теоретичну підготовку за програмою та завершення практичних завдань вдома самостійно.

До складу практичних занять входять атестація студентів за підсумками виконаних завдань поєднано з самостійною роботою, тестовий контроль, розбір недоліків виконання практичних завдань.

ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

Загальна структура практичного курсу дисципліни «Образотворче мистецтво» згідно робочої програми наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин	Макс. кількість балів	Тема самостійної роботи / години
1	2	3	4	5
	МОДУЛЬ 1 Засоби виразності у образотворчому мистецтві	45	75	
	Засоби художньої виразності у графіці			
1	Вправа на вираження характеру за допомогою лінії. (А4). Вправи з пісочної анімації. Тема 1.1	5	3	Вправи на вираження характеру персонажу. Тема 1.1 / 5

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
2	Завдання «Перспектива фантастичного простору» (планшет 50 × 50). Тема 1.2	5	3	Ескізування – пошуки зображення фантастичного простору. Тема 1.2 / 5
3	Простий тематичний малюнок – серія робіт у техніці пісочної анімації (фото) Тема 1.3	5	4	Силует казкового персонажу (планшет 50 × 50). Тема 1.3 / 5
	Змістовий модуль 2	15	10	Змістовий модуль 2
Засоби художньої виразності у сакральному мистецтві.				
1	Спрощене зображення архітектури православного храму (пісочна анімація). Тема 2.1	5	3	Копія православної ікони (планшет 50x50). Тема 2.1./5
2	Композиційний, колірний та тональний аналіз православної ікони (планшет 50 × 50). Тема 2.2	5	3	Композиція на тему біблійських сюжетів (планшет 50 × 50). Тема 2.2./5
3	Поєднання орнаменту, живопису та скульптурного зображення в рішенні православного храму. Тема 2.3	5	4	Сучасний силует храму (рельєфний макет) (планшет 50 × 50). Тема 2.3./5
	Змістовий модуль 3	15	10	Змістовий модуль 3
Засоби художньої виразності у сценографії				
1	Фронтальна композиція на тему античного (середньовічного, театру масок тощо) театру (50 × 50). Тема 3.1	5	3	Афіша та програма вистави Ескізи (планшет 50 × 50). Тема 3.1./5
2	Пальчикова лялька для спільної вистави (спільний планшет 40 × 60 – 2 шт.). Тема 3.2	5	3	Набір костюмів (3-4) до реальної вистави Тема 3.2./5
3	Завдання на групу: колективний рекламний ролик – пісочна анімація, колективний перфоменс. Тема 3.3	5	4	Презентація обраного сценографічного дійства (флеш-мобу, майстер-класу, міського свята тощо) Тема 3.3./5
	Залік			
	Модуль 2 Художні прийоми у образотворчому мистецтві			
	Змістовий модуль 4	15	10	Змістовий модуль 4
	Художні прийоми у графіці			

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5
1	Розробка коміксу за спільним сюжетом у різних техніках Тема 4.1	5	3	Розробка ескізів коміксу у різних техніках Тема 4.1./5
2	Вправи з комп'ютерної графіки; плакат до конкурсу «Моє місто» Тема 4.2	5	3	Ескізи плакату до конкурсу «Моє місто» Тема 4.2./5
3	Вправи на передачу простого руху; Мульт-ролик «Я – художник» Тема 4.3	5	4	Промальовка кадрів до мульт-ролику, підбір типу руху. Тема 4.3./5
	Змістовий модуль 5	15	10	Змістовий модуль 5
Прийоми досягнення художньої виразності у сакральному мистецтві				
1	Копія православної ікони з колірним аналізом. Тема 5.1	5	3	Самостійне виконання колірно-композиційного аналізу ікони Тема 5.1./5
2	Розробка 4х елементів церковного приладдя. Тема 5.2	5	3	Оформлення розроблених ескізів приладдя на планшеті Тема 5.2./5
3	Виконання рапорту сакрального орнаменту. Тема 5.3	5	4	Елементи храму з викор. сакрального орнаменту. Тема 5.3./5
	Змістовий модуль 6	15	10	Змістовий модуль 6
Художні прийоми у сценографії				
1	Розробка деталей декорацій до вистави (площинний колаж) Тема 6.1	5	3	Самостійні пошуки виразної стилістики декорацій, ескізування Тема 6.1./5
2	Розробка серії костюмів та аксесуарів до вистави (графічно). Тема 6.2	5	3	Стилізація на тему завдання (час, місце, обставини – збір матеріалу) Тема 6.2./5
3	Колаж – аналіз обраного міського шоу з особистими пропозиціями. Тема 6.3	5	4	Виконання реферату, або відеопрезентації на тему обраного шоу. Тема 6.3./5
	Залік			Індивідуальне завдання

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Змістовий модуль 1 Засоби виразності у образотворчому мистецтві

Завдання № 1

Тема 1.1 Лінія, контур як засіб виразності в графіці: характер лінії, види ліній у кресленні, лінійна перспектива на площині. Пісочна анімація – поняття про техніку, вправи. **Вправа на вираження характеру персонажу за допомогою лінії. (А4). Вправи з пісочної анімації.**

Мета роботи

Ознайомлення з поняттями лінії, контуру, лінійної перспективи на площині. Вивчення техніки роботи з піском. Розвиток практичних навичок виконання графічних зображень у техніках ручної та пісочної графіки.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, спеціалізовані столи з підсвітленням.
- б) студентом – лист 210 × 297 (А4), олівець, гумка, туш, перо, гуаш, пензлі, білий маркер, олівець, пісок.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід та досвід, якого студенти набули під час навчання у середній школі, показує зразки виконаного завдання. Отже, метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки простим олівцем, задум персонажів.
2. Визначення «характеру» персонажу та підбір виразної лінії.
3. Передача характеру за допомогою лінії контуру.
4. Вправи з пісочної анімації (висипання, продряпування).

Короткі теоретичні відомості

У характеристиці образотворчих мистецтв ми звертаємося насамперед до графіки. Графіка – це найпопулярніше з образотворчих мистецтв. З інструментами і прийомами графіки стикається кожна людина в школі, на роботі або під час відпочинку. Графіка в багатьох випадках є підготовчою стадією для інших мистецтв (як ескіз, начерк проекту, креслення), і в той же час графіка – популяризатор творів інших мистецтв (так звана репродукційна графіка).

Графіка як найтісніше пов'язана з побутом і з громадським життям людини – як книжкової ілюстрації та прикраси обкладинки, як етикетки, плаката, афіші тощо.

Термін «графіка» – грецького кореня; він походить від дієслова «graphein», що означає шкребти, дряпати, писати, малювати. Так «графіка» стала мистецтвом, яке використовує грифель – інструмент, який продряпує, пише. Разом з тим слід пам'ятати, що термін «графіка» охоплює дві групи художніх творів, об'єднаних загальним принципом естетичного конфлікту між площиною і простором, але які в той же час абсолютно різні за своїм походженням, з технічного процесу і за своїм призначенням, – малюнок і друковану графіку.

У малюнку художник немов би розмовляє сам із собою; малюнок часто призначається для внутрішнього вживання в майстерні, для власних папок, але може бути зроблений і з метою показу глядачам. Малюнок подібний до монологу, він має персональний почерк художника з його індивідуальною фактурою, оригінальною і неповторною. Він може бути незакінчений, і навіть в цій незавершеності може бути закладено його чарівність. Слід підкреслити, нарешті, що малюнок існує тільки в одному екземплярі.

Лінія є головним засобом виразності графіки. Лінія має певний «характер», несе емоційне навантаження у сприйнятті людини. Вона може бути плавною, повільною (хвиляста криволінійна), або, навпаки, активно агресивною, жорсткою (ламана, з гострими кутами). Отже, за допомогою ліній можна посилити сприйняття персонажу, що нею зображується.

Зразки виконання завдання № 1 надано на рисунку 1.

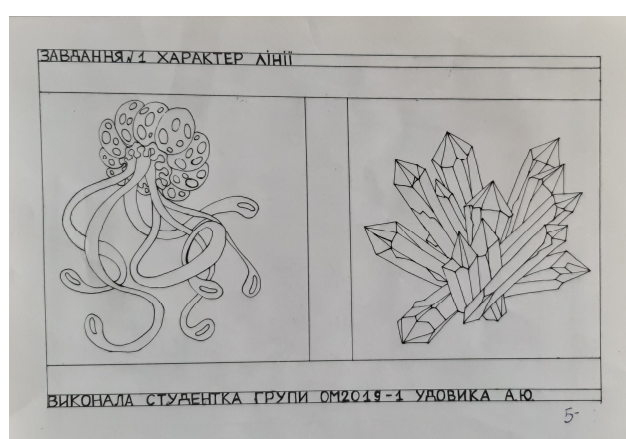
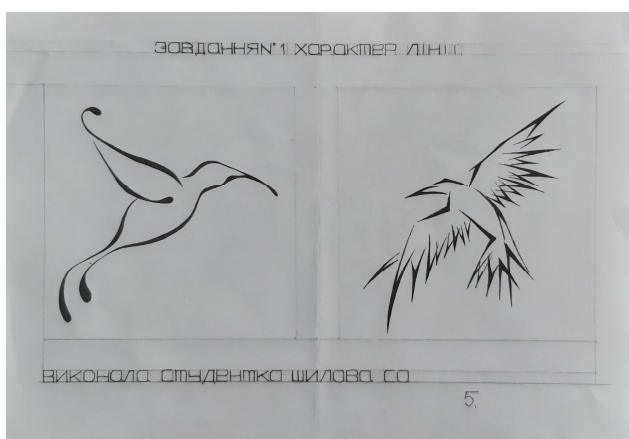

Рисунок 1 – Характер лінії – зразки студентських робіт

Завдання № 2

Тема 1.2 Штрих як засіб виразності графіки: види штриховки, штрихування площини; передача повітряної перспективи штриховкою.
Завдання 2 «Перспектива фантастичного простору» (планшет 50 × 50).
Ескізування – пошуки зображення фантастичного простору.

Мета роботи

Ознайомлення з поняттям та видами штриховки, розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, роботи відомих майстрів (Дюрер, Ешер);
- б) студентом – планшет 50 × 50, олівець, гумка, туш, перо, рапідграф.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід та досвід, якого студенти набули під час навчання у середній школі, показує зразки виконаного завдання. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки простим олівцем, задум простору, перспективні побудови.
2. Підбір виразної штриховки для дальнього та ближнього планів.
3. Передача ідейного задуму за допомогою лінійного рисунку та штрихуванням тонального рішення.

Короткі теоретичні відомості

Друкована графіка (естамп, книжкова ілюстрація тощо) часто виконана на замовлення, для розмноження, розрахована не на одного, а на багатьох. Друкована графіка, яка репродукується з оригіналу у багатьох примірниках, можливо, більш всіх інших мистецтв розрахована на широкі верстви суспільства, на народну масу. Але не слід думати, що друкована графіка – це завжди малюнок, для розмноження гравірування на дереві або на металі; навпаки, це – особлива композиція, спеціально задумана в певній техніці, в якомусь певному матеріалі і в інших техніках і матеріалах нездійсненна. І для кожного матеріалу, для кожної техніки властива особлива структура образу.

Гравюра, офорт найчастіше виконуються у техніці штриховки. Розглянувши графічні роботи Дюрера, Да Винчі, Рембрандта, ми побачимо

різноманітні штриховки, які дають можливість передати найточніші зміни освітлення, глибину простору, підкреслити форму та характер персонажів або предметів. Приклади кінцевого виконання завдання подані на рисунку 2.

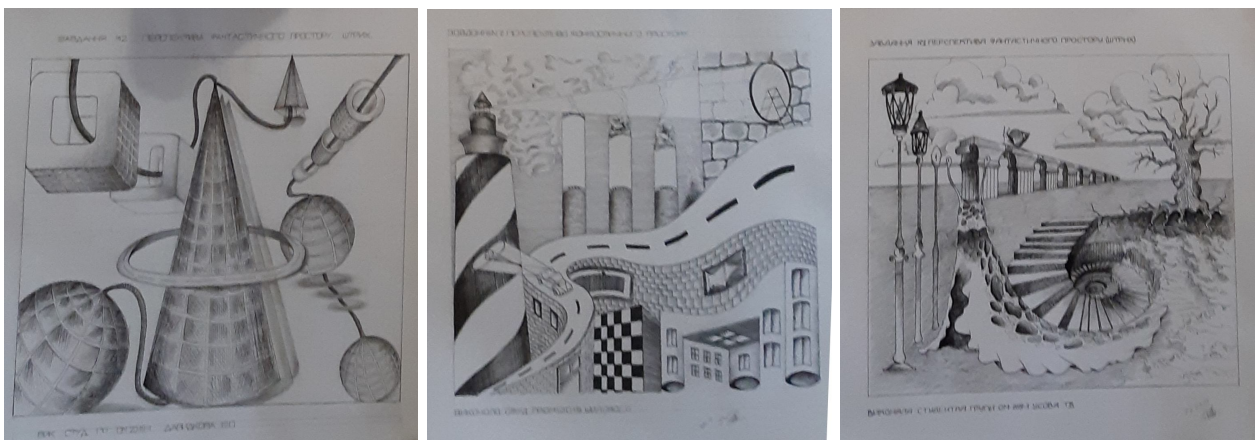

Рисунок 2 – Перспектива фантастичного простору

Завдання № 3 (самостійне)

Тема 1.3 Пляма – засіб виразності графіки: біле на темному і темне на білому. Витинанка.

Мета роботи

Ознайомлення з поняттями силует, пляма; розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів.
- б) студентом – планшет 50 × 50, кольоровий або чорний папір, ножиці або лезо, ескізи.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід та досвід, якого студенти набули під час навчання у середній школі, показує зразки виконаного завдання. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки простим олівцем, задум силуетних елементів, промальовка.
2. Підбір кольору та вирізання силуетного малюнку.
3. Компонівка на планшеті, завершення роботи.

Короткі теоретичні відомості

Пляма також є одним з головних засобів виразності графіки. Використання силуету без дрібних деталей підсилює перше сприйняття

персонажу, лаконічно передає головні характерні риси. Одним з варіантів силуетного малюнку є витинанка – вирізання з паперу. Існують досить складні за малюнком витинанки, є прості й лаконічні. Приклади кінцевого виконання завдання наведені на рисунку 3.

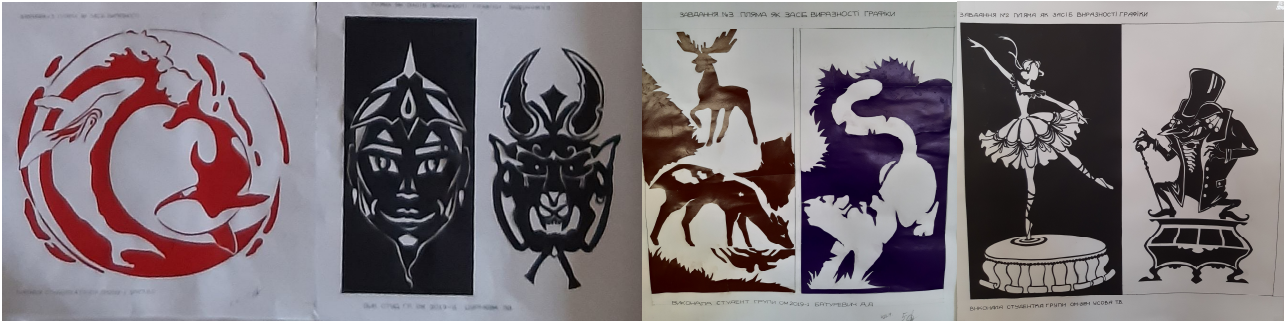

Рисунок 3 – Силуетний малюнок темне – на світлому, світле – на темному тлі

Завдання № 4

Тема 1.3 Пляма – засіб виразності графіки: біле на темному і темне на білому. Витинанка. Пісочна анімація – простий тематичний малюнок.

Мета роботи

Ознайомлення з виконанням вправ на силует, пляму в техніці пісочної анімації; розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, столи із освітленням, пісок;
- б) студентом – зошит для конспектування, фотоапарат.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід, та демонструє на комп'ютері варіанти виконання завдань. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки пальцем, висипанням, задум силуетних елементів, промальовка.
2. Фотофіксація вправ.

Зразки виконання завдання № 4 подано на рисунку 4.

Рисунок 4 – Прості вправи з пісочної анімації

Змістовий модуль 2 Засоби художньої виразності у сакральному мистецтві

Завдання № 5

Тема 2.1 Спрощене зображення архітектури православного храму (пісочна анімація).

Мета роботи

Ознайомлення з основними архітектурними частинами християнського храму (католицька та православна традиція). Досвід швидких архітектурних начерків – узагальнення форм на площині.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, столи із освітленням, фотографії храмів.
- б) студентом – зошит для конспектування, особисті фото, фотоапарат.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід та досвід, якого студенти набули під час екскурсії, показує зразки виконаного завдання. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки спрощених форм, перспективні побудови, компоновка.
2. Пісочний малюнок поєднаними техніками висипання та продряпування.
3. Фотофіксація.

Короткі теоретичні відомості

Християнські храми – найдавніші споруди європейської архітектури. Вони мають деякі обов’язкові частини, такі як центральна апсида, олтар, башта дзвіниці, купол центральної частини, тощо. Православні храми в Україні найчастіше відносяться до стилістики українського бароко, часто носять риси класицизму, іноді – модерну. Католицькі храми спираються на готичні традиційні архітектурні форми. Уважно розглянувши обрану фотографію, виділіть головні деталі та пропорції. Приклад кінцевого виконання завдання наведено на рисунку 5.

Рисунок 5 – Спрощене зображення архітектури християнського храму

Завдання № 6, № 7 (самостійне)

Тема 2.2 Копія православної ікони (планшет 50 × 50).

Мета роботи

Ознайомлення з основними внутрішніми елементами християнського храму (католицька та православна традиція). Вивчення особливостей православної ікони. Виховання уваги, терпіння, композиційно-художніх навичок.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – теоретичний матеріал з показом фотографій, аналогів;
- б) студентом – зошит для конспектування, особисті фото, папір А3 або планшет 50 × 50.

Методика виконання

Завдання передбачає уважність та посидючість, терпіння, здатність студент порівнювати та відображати побачене без творчих змін. Метод репродуктивний. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід та досвід, якого студенти набули під час екскурсії, показує зразки виконаного завдання.

Склад завдання

1. Компоновка. Перевірка пропорцій.
2. Малюнок олівцем, корегування.
3. Підбір відповідного кольору.

Короткі теоретичні відомості

Християнські ікони мають багато канонічних обмежень, як за формою зображення, так і за кольоровим рішенням. Певні статичні пози, розміри фігур, тло – усе підкорене традиції. Уважно розглянувши обрану фотографію ікони, виділіть головні деталі та пропорції, побудуйте аналогічний малюнок, постійно порівнюючи результат із оригіналом.

Завдання поєднується із поточним завданням № 7 «Композиційний, колірний та тональний аналіз православної ікони»

Приклади кінцевого виконання завдання наведені на рисунку 6.

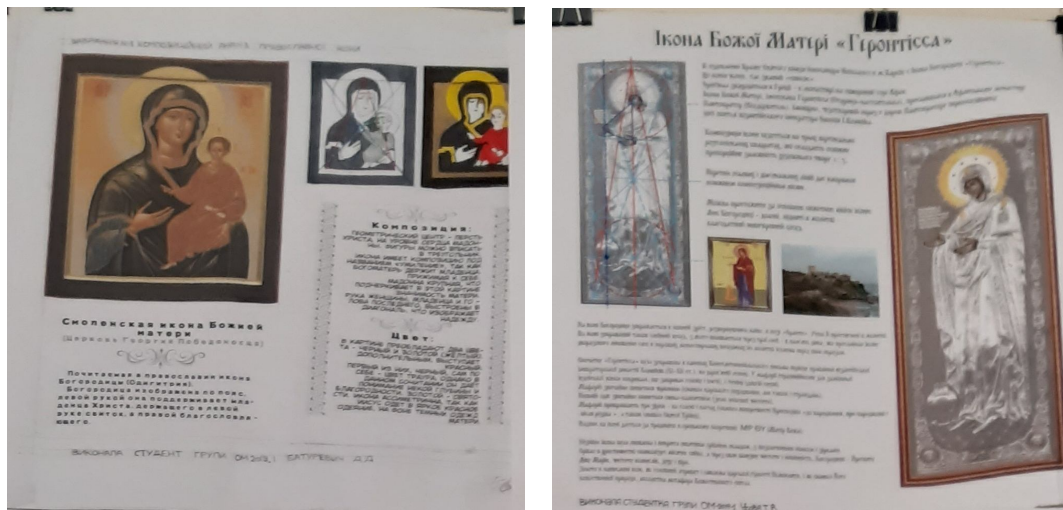

Рисунок 6 – Копія, композиційний, колірний та тональний аналіз православної ікони

Завдання № 8 (самостійне)

Тема 2.3 Поєднання орнаменту, живопису та скульптурного зображення в рішенні православного храму.

Мета роботи

Ознайомлення з виконанням вправ на силует, пляму в техніці пісочної анімації; розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, столи із освітленням, пісок /або акварель, папір за вибором студента/;
- б) студентом – зошит для конспектування, фотоапарат.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід, та демонструє на комп'ютері варіанти виконання завдань. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки олівцем, задум силуетних елементів, промальовка.
2. Фотофіксація вправ.

Зразки виконання завдання № 8 наведені на рисунку 7.

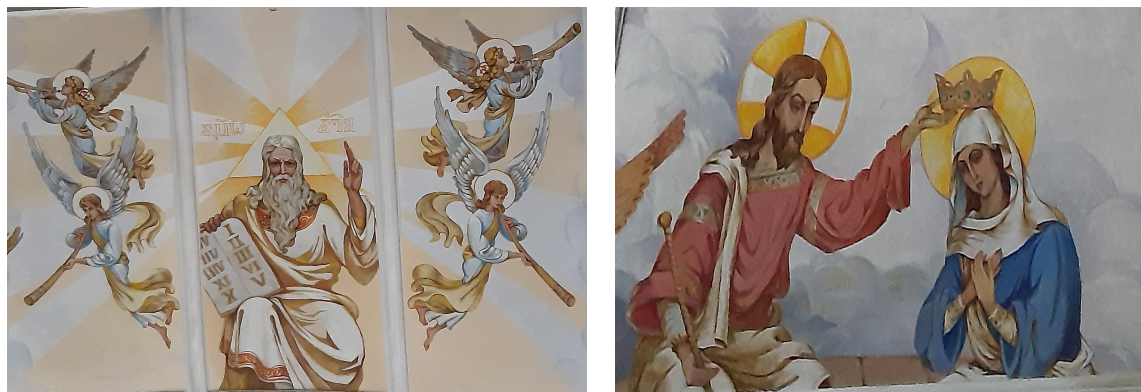

Рисунок 7 – Композиція на тему біблійських сюжетів

Завдання №9

Тема 2.3 Архітектура храму як основа сакрального змісту. Синтез мистецтв у сакральній композиції: орнамент, скульптура, монументальний живопис, іконопис, книжкове оформлення, тканини, об'ємні лаштунки, тощо. Сучасний силует храму (рельєфний макет) (планшет 50 × 50).

Мета роботи

Закріплення головних понять архітектури храму; розвиток практичних навичок виконання макетних зображень, розвиток креативності, творчих здібностей студентів.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, майстерня для макетування;
- б) студентом – планшет 50 × 50, ніж, папір, клей, ескізи рішення.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки простим олівцем, задум компоновки планшету.
2. Вирізання та склеювання елементів макету.
3. Графічне доповнення макету та фотографічні фрагменти.

4. Підпис з короткими відомостями.

Зразки виконання завдання № 9 наведені на рисунку 8.

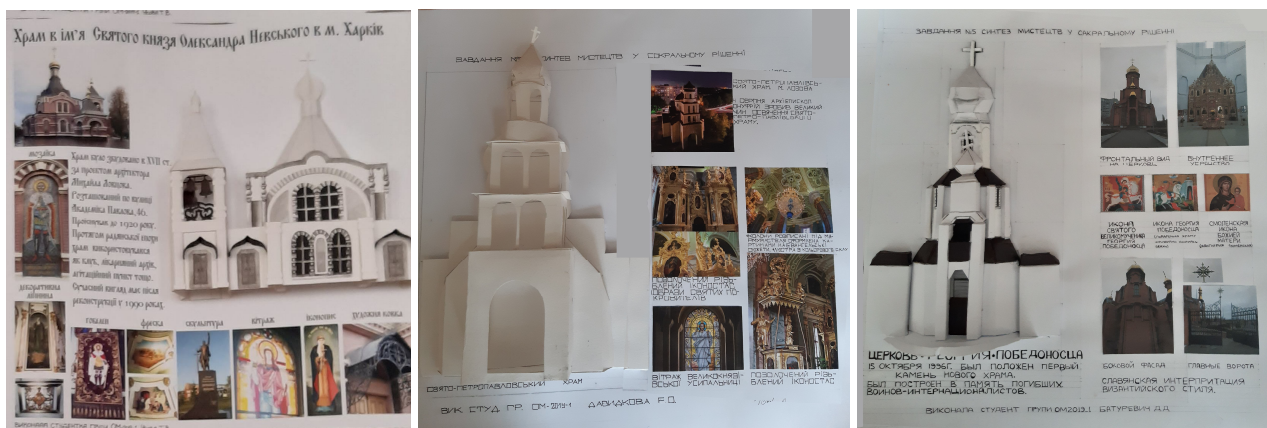

Рисунок 8 – Сучасний силует храму – рельєфній макет (планшет 50 × 50)

Змістовий модуль 3.

Засоби художньої виразності у сценографії

Тема 3.1. Види театрів та видовищних постанов. Афіша, програма, костюми театрального дійства – єдність оформлення. Екскурсія на об'єкт виробництва (театр, міське шоу тощо).

Завдання № 10 (самостійне)

Аналіз оформлення театрального дійства у вільній формі; Рішення програмки до спектаклю (А4). Зразок оформлення програмки надано на рисунку 9.

Завдання № 11(самостійне)

Тема 3.2 Засоби виразності лялькового театру – пальчикова лялька.

Завдання виконується самостійно на основі креативного підходу у будь-якій техніці та матеріалах. Приклади виконання завдання № 11 наведені на рисунку 10.

Рисунок 9 – Програмка до спектаклю

Рисунок 10 – Пальчикові ляльки

Завдання № 12

Тема 3.2 Засоби виразності – фронтальна композиція на тему античного (середньовічного, театру масок тощо) театру – фронтальний макет з рухомими елементами (робота в парі).

Мета роботи

Поглиблення знань про види театру, їх особливості. Навички роботи в парі. Розвиток практичних навичок виконання графічних та напівоб'ємних зображень вручну; розвиток творчого мислення, художніх здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, розповідь, майстерня;
- б) студентом – планшет (50 × 50), ескізи, папір, тканина, інші матеріали.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, спираючись на особистий досвід та досвід, якого студенти набули під час екскурсії, відвідування театру, показує зразки виконаного завдання. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Спільне вивчення відомостей, начерки простим олівцем, задум макету.
2. Розподіл роботи, виконання деталей.
3. Спільне закінчення макету, його «доведення», підготовка показу.

Короткі теоретичні відомості

Театральне мистецтво, або сценографія використовує усі засоби образотворчого мистецтва, але додає до них ще й хореографію, музику, літературну творчість, світлодизайн, тобто се є синергетичне мистецтво. Обираючи певний вид театру, ви маєте познайомитися з його облаштуванням, історією, засобами гри акторів. Макет має відображати головні риси обраного театру. На вибір пропонується декілька історично складених видів театру:

Давньогрецький або античний, середньовічний європейський (трубадури), слов'янський (скоморохи), ляльковий, комедія Дель Арте, театр тіней, японський (кабукі), балетний варіант сучасного театру, авангардистський театр Мейєрхольда, тощо. Працюючи у парі, необхідно розподілити деталі майбутнього макету, разом вивчити теоретичні відомості, дійти згоди у попередніх ескізах.

Зразки виконання завдання № 12 наведені на рисунку 11.

Рисунок 11 – Ляльковий театр скоморохів, театр тіней, середньовічний театр

Завдання № 13 (самостійне)

Тема 3.3 Сценографія міських шоу – мультимедійні презентації. Для підготовки презентації пропонується обрати одну зі сценографічних сучасних дій, як-то: міське свято, ярмарок, святкова хода, перфоменс, ворк-шоп, хепенінг, майстер-клас, екшен, флеш-моб, арт-об'єкт тощо.

Мета роботи

Поглиблення знань про види сценографічних дій, їх особливості. Навички створення відео презентацій. Розвиток творчого мислення, художніх здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, розповідь, показ відео;
- б) студентом – відео презентація у форматі ppt на флешці або диску.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Пошуки матеріалів в інтернеті, або у реальному житті, особисті фотографії або відео ілюстрації. Приклади презентацій можна побачити у бібліотеці кафедри.

Короткі теоретичні відомості

Хепенінг (від англ. happening – Умовно – подія, випадок; те, що відбувається) – один із напрямів акційного мистецтва, або акціонізму. Акціонізм є узагальненою назвою для «мистецтв дії», в яких твором є жест, розіграна «вистава» або спровокована «подія». Акціонізм бере початок у творчості футуристів, дадаїстів, сюрреалістів, але великого поширення набуває тільки з 60–70-х років ХХ ст.

Хепенінг – це певна форма дій, акцій, учинків, під час яких митці намагаються залучити глядачів до гри. Це вид рухомого твору, в якому навколишнє середовище, речі відіграють роль не менш вагому, ніж живі учасники акції.

Завдання № 14

Тема 3.3 Завдання на групу: колективний рекламний ролик – пісочна анімація, або колективний перфоменс.

Мета роботи

Розвиток колективного мислення, навичок роботи у групі, пошуку засобів виразності для нового завдання. Розвиток творчих здібностей, закріплення вивчених практичних навичок у техніці пісочної анімації.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – спеціалізовані столи, пісок, майстерня. Зразки кліпів;
- б) студентом – ескізи, ідеї, перенесення їх з паперу на пісок.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач керує ходом роботи, узагальнює спільні рішення. Метод творчий.

Склад завдання

1. Спільне вивчення відомостей, начерки олівцем, задум кліпу.
2. Розподіл роботи, виконання деталей. Зйомка фрагментів.
3. Спільне закінчення роліку, його «доведення», підготовка показу.

Зразок виконання спільної роботи – рекламного ролика кафедри ДОМ можна побачити на сайті кафедри (стоп-кадр надано на рисунку 12).

Рисунок 12 – Стоп-кадр з рекламного ролику кафедри

МОДУЛЬ 2

ХУДОЖНІ ПРИЙОМИ У ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Змістовий модуль 4

Художні прийоми у графіці

Тема 2.1 Прийоми та техніки зображення в графіці: ручна графіка (граттаж, набризк, монотипія тощо), простий лінійний сюжетний малюнок.

Завдання № 15

Розробка коміксу за спільним сюжетом, виразної тематичної картинки. Пошукові ескізи у різних техніках.

Мета роботи

Ознайомлення з прийомами (техніками) ручної та друкованої (з ручною підготовкою) графіки, розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, роботи відомих майстрів (Дюрер, Ешер, Сутєєв, Дісней);
- б) студентом – планшет 50 × 50, олівець, гумка, туш, перо, фарби, папір, та інші художні матеріали.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, показує зразки виконаного завдання. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки простим олівцем, задум коміксу або тематичної картинки, обрання технік (прийомів) виконання задуму.
2. Самостійне виконання картинки у чотирьох різних варіантах.
3. компоновка на планшеті .

Короткі теоретичні відомості

Прийоми створення художнього образу у графіці насамперед пов'язані із різноманітними техніками виконання малюнку. Сьогодні відома велика кількість графічних прийомів ручної графіки – від простого лінійного малюнку або силуетного зображення, які вивчалися у першому семестрі, до цікавих технік набризку, трафаретного друку, різних видів гравюри або граттажу, акварельних начерків, нитяного малювання, монотипій на склі та папері, роздмухування та інших. Щодня вигадуються нові прийоми, тож завдання полягає у творчому пошуку найвиразніших варіантів та ручного виконання у відібраних техніках.

Приклади кінцевого виконання завдання подані на рисунку 13.

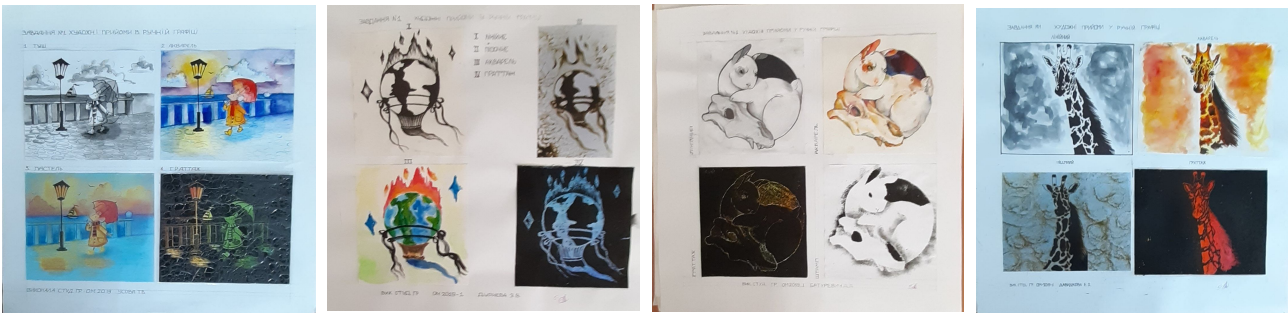

Рисунок 13 – Прийоми художньої графіки

Завдання № 16

Тема 2.2 Прийоми комп'ютерної графіки (контур, заливка, дублювання, зміна розмірів тощо), переведення ручного малюнку у комп'ютерне зображення.

Вправи з комп'ютерної графіки; плакат до конкурсу «Мое місто» (самостійно).

Робота виконується у будь-яких комп'ютерних програмах за вибором студентів (Paint, Paint-net, Photoshop, Corel-draw, Acrobat etc.).

Зразки плакатів наведені на рисунку 14

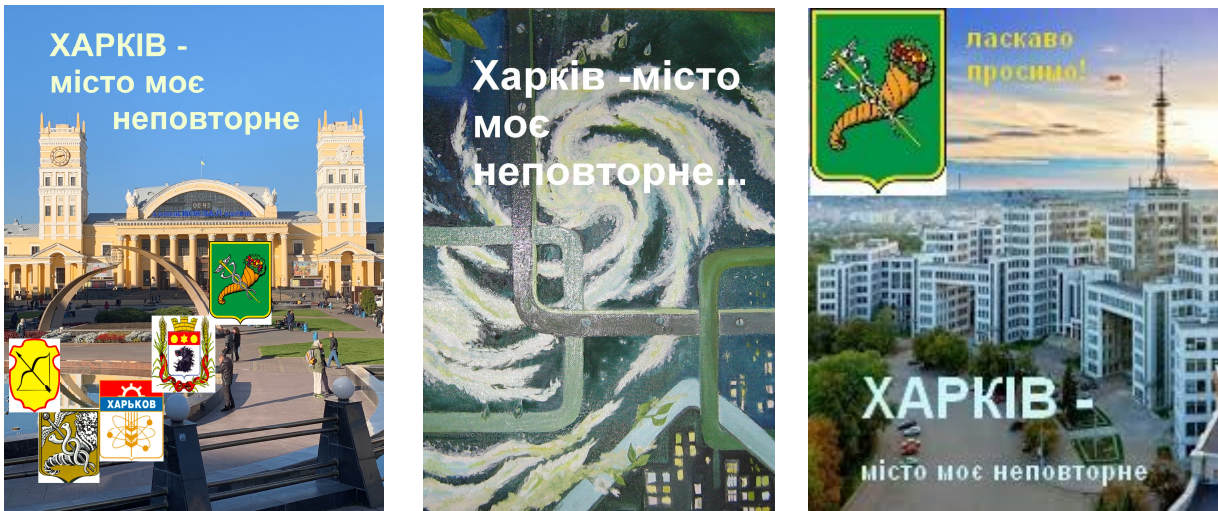

Рисунок 14 – Ескізи плакату до конкурсу «Моє місто»

Завдання № 17

Тема 2.3 Рух: покадровий малюнок, поєднання кадрів, фотофіксація лялькового руху. Вправи на передачу простого руху; Мульт-ролик «Я – художник». Промальовка кадрів до мульт-ролику, підбір типу руху.

Мета роботи

Ознайомлення з прийомами (техніками) ручної та комп'ютерної графіки, розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

а) викладачем – зразки аналогів, комп'ютери з програмним забезпеченням простими графічними програмами, майстерня;

б) студентом – планшет 50 × 50, художні матеріали, фотоапарат або комп'ютерна роздруківка кадрів.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, показує зразки виконаного завдання. Метод творчо-репродуктивний.

Склад завдання

1. Начерки простим олівцем, задум «руху», обрання технік (прийомів) виконання задуму.
2. Самостійне виконання покадрової зміни зображення, фото фіксація.
3. Компонівка на планшеті.

Короткі теоретичні відомості

Прийоми створення руху у мультиплікації також можуть бути різними. Лялькова вистава фіксується за допомогою фотокамери, мальована анімація передбачає покадрову зміну зображення, сучасні складні комп'ютерні програми дозволяють фіксувати рух навіть з живого рухомого аналогу. (див. відео

презентацію). Виконання завдання можливе як у ручному варіанті, так і в комп'ютерному. Чим більше «кадрів» від однієї позиції до іншої, тим плавніше виглядатиме рух на екрані.

Приклади кінцевого виконання завдання наведені на рисунку 15.

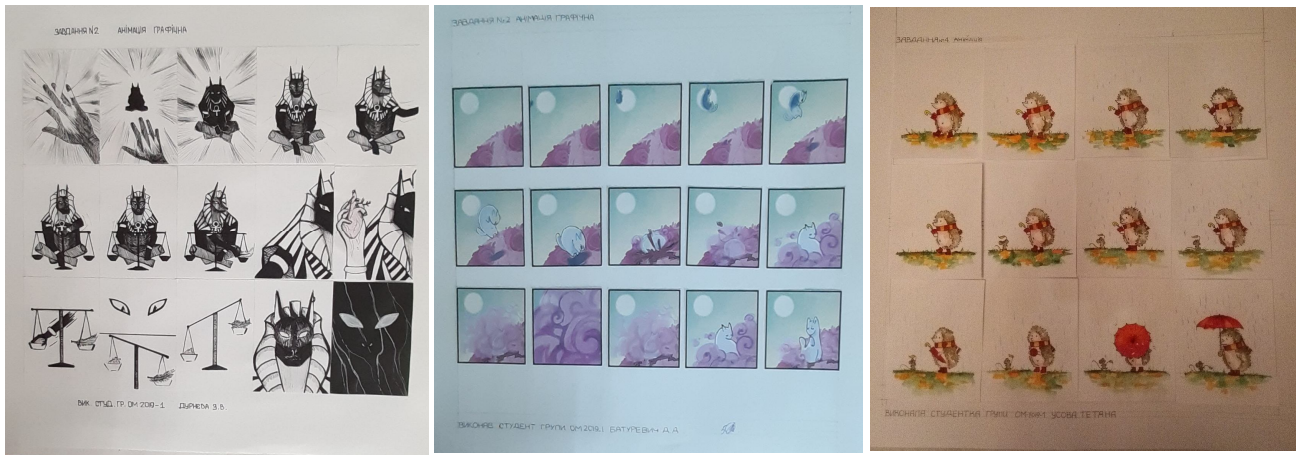

Рисунок 15 – Прийоми передачі руху у графіці

Змістовий модуль 5

Прийоми досягнення художньої виразності у сакральному мистецтві

Завдання № 18

Тема 2.1 Канонічне узагальнення у іконописі; православні канони у зображенні біблійних персонажів. Аналіз православної ікони з колірним змістом (самостійне виконання).

Мета роботи

Початкове ознайомлення з основними прийомами іконопису. Вивчення колірних особливостей православної ікони. Виховання уваги, терпіння, закріплення композиційно-художніх навичок.

Забезпечення заняття

- викладачем – теоретичний матеріал з показом фотографій, аналогів;
- студентом – зошит для конспектування, особисті фото, або фото з інтернету, планшет 50 × 50.

Методика виконання

Завдання передбачає уважність та посидючість, терпіння, здатність студента порівнювати та відображати побачене без творчих змін. Метод репродуктивно-аналітичний.

Склад завдання

1. Компоновка з розташуванням кольорової та чорно-білих фотографій ікони.
2. Розклад на колірні складові з аналізом значення.

Короткі теоретичні відомості

Християнські ікони мають багато канонічних обмежень, як за формою зображення, так і за кольоровим рішенням. Певні статичні пози, розміри фігур, тло – усе підкорене традиції. Уважно розглянувши обрану фотографію ікони, виділіть головні деталі, визначте розташування головних сакральних кольорів. (Дивитися відео презентацію про сакральні кольори.)

Зразок виконання завдання подано на рисунку 16.

Рисунок 16 – Колірний аналіз православної ікони: виокремлення чистих кольорів; тональні плями; визначення домінанти

Завдання № 19 (самостійне)

Тема 2.2 Ансамблевість церковного приладдя; стилістичний зв'язок меблів, світильників, тканини, архітектурних деталей. Фіксація чотирьох елементів церковного приладдя (ручна замальовка або фотографія). Оформлення розроблених ескізів приладдя на планшеті з описом.

- розпис архітектурного елемента;
- рельєф на фасаді храму;
- тканина завіси або одягу священиків;
- металева решітка або чеканка на чашах, кованих дверях, тощо.

Зразки приладдя надано на рисунку 17.

Рисунок 17 – Варіанти церковного приладдя: підсвічник, іконний столик, «царські врата», тканина під ікони, рельєфний орнамент у різьбленні дерев'яних деталей іконостасу

Завдання № 20

Тема 2.3 Декоративність (сакральний орнамент, його зв'язок з архітектурою храму). Виконання фрагменту (рапорту) сакрального орнаменту у чотирьох різних техніках, відповідно чотирьом матеріалам церковного приладдя (за вибором студентів).

Мета роботи

Початкове ознайомлення з синтезом мистецтв у сакральному об'єкті. Вивчення особливостей виконання одного й того ж орнаменту у різних техніках, відповідно чотирьом матеріалам церковного приладдя. Виховання уваги, терпіння, закріплення художніх прийомів та композиційно-художніх навичок.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – теоретичний матеріал з показом фотографій, аналогів;
- б) студентом – зошит для конспектування, особисті фото, обрані матеріали для виконання: пластилін, папір, тканина, фольга та необхідні інструменти: стеки, ножиці, продавлювачі тощо.

Методика виконання

Завдання передбачає уважність та посидючість, терпіння, здатність студента порівнювати та відображати побачене без творчих змін. Метод репродуктивно-аналітичний. Креативність проявляється у створенні ескізу орнаменту та його компоунанні.

Склад завдання

1. Ескіз орнаменту (затверджується викладачем) – олівець, папір.
2. Перенесення малюнку на тканину, фольгу, дерево або пластилін для подальшої обробки.
3. Виконання чотирьох елементів орнаменту. Компоновка на планшеті.

Короткі теоретичні відомості

Християнські орнаменти найчастіше мають рослинні форми, або геометричну структуру, іноді в них влітаються хрести, лілії, птахи, які є важливими християнськими символами. Орнаменти у православному храмі зустрічаються у різноманітних видах: просто розписом на стінах та архітектурних деталях, рельєфними елементами на фасадах та різьбленням на дерев'яних частинах, у шитті тканин одягу та скатертин, у чеканках на металевих чашах, обкладинках ікон, оббивці дверцят. Зазвичай, орнаменти мають якісь спільні елементи, що утворює ансамблевисть приладдя і архітектури. У правильному рішенні сакрального об'єкту усі використані в архітектурі та інтер'єрі орнаменти повторюють однакові мотиви.

Виконуючи ескіз орнаменту, необхідно використати деякі сакральні символи, наведені вище. Ескіз виконується для одного рапорту орнаменту, без повторювань.

Починати малюнок орнаменту треба лише уявивши його вигляд на тканині (аплікація або вишивка на тканині є найскладнішим для виконання фрагментом). Рельєфну форму краще спочатку виліплювати з пластиліну, потім на ній отримати основу під чеканку з фольги, потім отримати легкий рельєф з пап'є-маше. Зразок і послідовність виконання завдання № 20 наведено на рисунках 18–19.

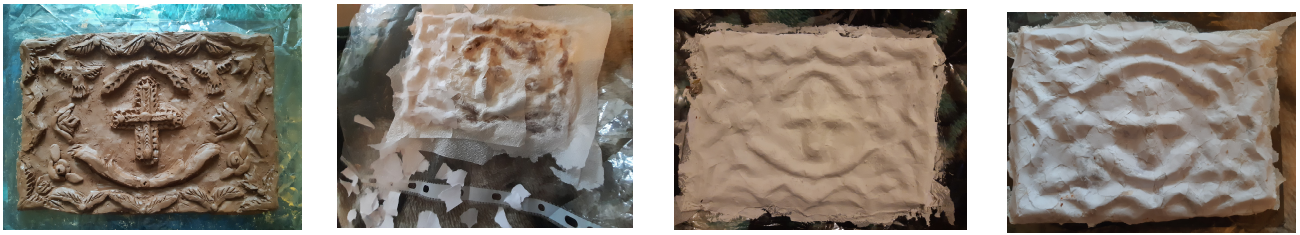

Рисунок 18 – Послідовність створення рельєфу у техніці пап'є-маше

Рисунок 19 – Сакральний орнамент, зразки виконання студентами

Змістовий модуль 6 Художні прийоми у сценографії

Завдання 21

Тема 3.1 Реалістична деталізація; (рішення театральної вистави за допомогою реальних деталей декорацій та костюмів). Аналітичний опис.

Мета роботи

Початкове ознайомлення з основними прийомами сценографії. Виховання уваги, вміння аналізувати художні елементи сценічного дійства, закріплення композиційно-художніх навичок.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – відвідування вистави;
- б) студентом – зошит для конспектування, особисті фото, листи А4.

Методика виконання

Завдання передбачає уважність та посидючість, терпіння, здатність студента порівнювати та відображати побачене без творчих змін. Метод

репродуктивно-аналітичний. Завдання містить такі етапи, як: відвідування вистави, спільне обговорення, аналітичний опис вистави.

Склад завдання

1. Відвідування сучасної театральної вистави.
2. Фіксація реалістичних деталей оформлення (костюми, декорації).
3. Аналітичний опис вистави на основі спільного обговорення деталей. (А4 або планшет 50 × 50 з підтвердженням фотографіями)

Короткі теоретичні відомості

Кожну театральну виставу можна віднести до певного стилю за її літературною основою (реалізм, романтизм, фантастика тощо). Стилїстика художнього оформлення може зовсім відрізнятися від першооснови, бути сучасною буффонадою, фарсом. Необхідно визначити саме цю – художню стилїстику оформлення вистави. Оскільки мова йде про прийоми реалістичної деталізації, необхідно віднайти реалістичні деталі та описати їх.

Завдання № 22

Тема 3.2 Стилїзація (час, місце, обставини тощо); єдність стилїстичного рішення вистави, афіші, програмки тощо.

Мета роботи

Ознайомлення з прийомами стилїзації у сценографічному мистецтві, розуміння єдності стилїстичного рішення вистави, афіші, програмки тощо, розвиток фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, афіші відомих вистав. Відеопоказ.
- б) студентом – планшет 50 × 50, олівець, гумка, туш, перо, фарби, папір, та інші художні матеріали.

Методика виконання

Завдання передбачає креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, показує зразки виконаного завдання. Метод творчий.

Склад завдання

1. Відвідування (або телеперегляд) вистави, аналіз ідеї та стилїстики художнього рішення.
2. Начерки простим олівцем, задум стилїстичного рішення, обрання технік (прийомів) виконання задуму.
3. Самостійне виконання афіші, програмки, ескізів костюмів та елементів декорацій. Компонівка на планшеті.

Короткі теоретичні відомості

Прийоми створення художнього образу у сценографії тісно пов'язані із ідейним задумом режисера. Стилізація (час, місце, обставини тощо) передбачає таке цілісне рішення, яке б підкреслювало головну ідею – навіщо поставлена вистава, що саме хотів сказати режисер сучасним глядачам. Необхідно витримати єдність стилістичного рішення вистави, афіши, програмки тощо.

Зразки виконання завдання № 22 подано на рисунках 20, 21.

Рисунок 20 – Рішення афіші та декорацій на планшеті 50 × 50. Фрагменти рішення: костюм, розкривна конструкція шафи

Рисунок 21 – Рішення афіші та декорацій на планшеті 50 × 50

Завдання № 23 (самостійне)

Тема 3.3 Символізм та абстракціонізм у сценографії міських шоу.
Використання світлодизайну та технічних інновацій.

Мета роботи

Ознайомлення з прийомами символізму та абстракціонізму у сценографічному мистецтві, загальними принципами побудови міських шоу, розвиток вміння аналізувати, виділяти головну ідею, розширення фантазії, уяви, креативних здібностей.

Забезпечення заняття

- а) викладачем – зразки аналогів, відеопоказ. комп'ютер з можливістю створювати ppt презентації;
- б) студентом – матеріали з інтернету та бібліотеки, особисті фотографії.

Методика виконання

Завдання передбачає аналітично-креативний підхід студентів. Викладач визначає головні поняття, показує зразки виконаного завдання. Метод творчий.

Склад завдання

1. Відвідування (або телеперегляд) міського шоу, аналіз ідеї та стилістики художнього рішення, виділення художніх прийомів.
2. Підбір ілюстративного матеріалу, складання тексту.
3. Самостійне виконання відео презентації за обраною темою.

Короткі теоретичні відомості

Прийоми створення художнього образу у несюжетній сценографії тісно пов'язані із ідейним задумом режисера. Маємо визначити спочатку загальну мету обраного елемента (перфоменс, ток-шоу, вистава, флеш-моб тощо) потім виокремити мету та ідею даного конкретного арт-дійства, визначити основні прийоми створення художнього образу. За допомогою фотографій підтвердити свої висновки у створенні відео презентації. Зразки презентацій дивитися на платформі Moodle, або у кафедральній фонотеці. Можливе виконання макету дійства за бажанням. Зразки варіантів міського дійства наведено на рисунку 22.

Відеопрезентація має містити такі елементи:

Час та місце проведення шоу (афіша, анонс у чаті тощо).

Суть події, якій присвячене дійство.

Склад об'єктів, що забезпечують дійство (кіоски, ігрові елементи, актори, атракціони тощо).

Послідовність проведення дій, зміни локацій.

Домінантний елемент, що є кульмінацією дійства (фесрверк, лазерне шоу тощо).

Рисунок 22 – Можливі варіанти рішення сценічного простору для аналізу та презентації

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малюнок як засіб дослідження навколишнього середовища = Рисунок как метод исследования окружающей среды = Drawing as research method environment / Д. Ю. Вінтаєв ; Н. С. Вінтаєва.// Набор: 130606, Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. — Вип. 135, 359172 Publication: Физическая характеристика: С. 46—49. Доступність: репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.
2. Архітектурний розвиток сакрального образу міста Харкова [Текст] = Архитектурное развитие сакрального образа города Харькова = Architectural development of sacral space of city of Kharkov / О. О. Єрошкіна Набор: 130606, Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. — Вип. 135, 359172 Publication: Физическая характеристика: С. 50—52. Доступність: 5
3. Арт-дизайн в художньому проектуванні [Текст] / В. О. Праслова Набор: 158847, Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн.зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і арх-ри ; відп. ред. М. М. Дьомін. — Київ, 2019. — Вип. 53 , 382607 Publication: Физическая характеристика: С. 110—115. Доступність: No items available 3
4. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань [монографія] / Віктор Дмитрович Сидоренко — Київ : ВХ [студію], 2008 — 185 с., іл.

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»

(1–2 семестри)

*(для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності
023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація)*

Укладачі: **ПІДЛІСНА** Ольга Вікторівна,
МИЛОСЛАВСЬКА Марина Вікторівна,
ЧИРВА Олена Челюскінівна,
СТОРОЖУК Леонід Костянтинович

Відповідальний за випуск *О. Ч. Чирва*
За авторською редакцією
Комп'ютерний набір *О. В. Підлісна*
Комп'ютерне верстання *О. В. Підлісна*

План 2020, поз 71 М

Підп. до друку 26.02.2021. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,8.
Тираж 30 пр. Зам. № .

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.